

Verslag van de internetconsultatie Wijzigingsregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) in verband met het voor de vierde maal openstellen van de subsidie en het stimuleren van verduurzaming van sportfaciliteiten

1. Inleiding

Van 10 december 2024 tot en met 15 januari 2025 heeft een conceptversie van de wijzigingsregeling in internetconsultatie voorgelegen (hierna: DUMAVA 25). De consultatie had als doel om input op te halen voor het definitief maken van de DUMAVA 25. Via de subsidieregeling kunnen eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed tegemoet gekomen worden in de kosten die zij maken om te verduurzamen. Het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed draagt bij aan de klimaatdoelstellingen voor de gebouwde omgeving.

1.1 Consultatievragen

Aan respondenten is gevraagd om een reactie te geven op de onderstaande vragen:

1. Heeft u opmerkingen of aanvullingen op de voorgenomen wijzigingen?
2. Met deze wijzigingsregeling wordt voorgesteld om de portefeuillesubsidie, die aanvankelijk gereserveerd stond voor grote gebouweigenaren, toe te voegen aan de (reguliere) DUMAVA. Indien u een grote gebouweigenaar bent (minimaal 20 gebouwen) zijn er dan aandachtspunten die u VRO wilt meegeven, bijvoorbeeld specifieke zaken waar u in de reguliere DUMAVA tegenaan loopt en waarvoor aandacht zou moeten zijn?
3. Ook wordt voorgesteld om de doelgroep amateursport toe te voegen aan de regeling. Indien u binnen deze categorie valt, zijn er dan aandachtspunten die u VRO wilt meegeven?

In dit consultatieverslag wordt op hoofdlijnen een beeld geschetst van de reacties die zijn binnengekomen op iedere consultatievraag. Daarnaast wordt aangegeven welke suggesties overgenomen worden in de regeling. In sommige gevallen wordt toegelicht waarom het niet mogelijk is om een suggestie op te nemen in de regeling.

1.2 Achtergrond van de respondenten

De internetconsultatie heeft in totaal 60 individuele reacties opgeleverd, 53 reacties zijn openbaar en in te zien op de website van de internetconsultatie¹. Alle sectoren die onderdeel vormen van de beoogde doelgroep zijn vertegenwoordigd in de reacties. Per sector uiteengezet zijn er zeven reacties binnengekomen van decentrale overheden, negen reacties vanuit de zorg, vier reacties vanuit de onderwijssector, drie reacties vanuit de monumentensector, één reactie vanuit de cultuursector, twee reacties vanuit religieuze instellingen, vier reacties vanuit de sportsector en drie reacties van vertegenwoordigers van eigenaren die een ander gebouw met een publieksfunctie in eigendom hebben. De overige reacties zijn van onder andere (subsidie)adviesbureaus, ontwikkelaars, intermediairs of energie(-management) bedrijven.

2. Algemene reactie op de voorgenomen wijzigingen

¹ <https://www.internetconsultatie.nl/verduurzamingmaatschappelijkvastgoed/b1>

Op de eerste consultatievraag zijn de meeste reacties binnengekomen, van gedetailleerde opmerkingen over specifieke subsidiabele maatregelen tot algemenere opmerkingen die de uitvoerbaarheid en toegankelijkheid van de regeling betreffen. Hieronder volgt een opsomming op hoofdlijnen.

2.1 Beschikbaar budget

Er zijn meerdere reacties binnengekomen over het beschikbare subsidiebudget. Men geeft aan dat er minder budget beschikbaar is dan in 2024, terwijl er ook een doelgroep (sport) aan de regeling wordt toegevoegd.

Reactie ministerie

Het subsidieplafond van de subsidieregeling DUMAVA 25 was vastgesteld op € 345 miljoen, maar zal vanwege alle binnengekomen reacties zowel in de internetconsultatie als in de bestuurlijke consultatie opgehoogd worden naar € 405 miljoen. Deze ophoging wordt gefinancierd uit de reeds beschikbare DUMAVA-middelen. Voor de openstelling van 2025 wordt het subsidieplafond als volgt verdeeld: er komt € 121,5 miljoen beschikbaar voor aanvragen voor subsidie voor ten hoogste drie verduurzamingsmaatregelen (30% van het budget) en € 283,5 miljoen voor aanvragen voor subsidie voor integrale verduurzaming (70% van het budget). Deze verdeelsleutel komt ook tegemoet aan een aantal binnengekomen reacties.

2.2 Toegankelijkheid regeling

Er zijn verschillende reacties binnen dit thema te plaatsen. Zo wordt aangegeven dat de subsidiedrempel van € 5.000 hoog is omdat dit een investering van minimaal € 25.000,- vereist. Er wordt gevraagd om de subsidiedrempel te verlagen naar € 1.000. Er wordt gevraagd of het subsidiepercentage van 20% opgehoogd kan worden naar 30%. Ook wordt aandacht gevraagd voor de voorwaarden dat energieadviezen niet ouder mogen zijn dan 48 maanden. De vraag was die periode te verlengen dan wel bepaalde maatregelen zonder energieprestatieadvies te subsidiëren. Er wordt gevraagd of de subsidie ook achteraf aangevraagd kan worden. En er wordt om flexibiliteit in het aangevraagde subsidiebudget gevraagd.

Reactie ministerie

Het verlagen van de subsidiedrempel van € 5.000 naar € 1.000 veroorzaakt een te grote druk op de uitvoering.

Er is in 2024 een keuze gemaakt om de ophoging van het subsidiepercentage voor integrale verduurzaming naar 40% te bekostigen met de verlaging van het subsidiepercentage voor losse maatregelen naar 20%.

Ten aanzien van energieadviezen is de ervaring van het ministerie dat een advies helpt om inzicht te krijgen in het energieverbruik en de staat van het gebouw/gebouwen. Het helpt om bewust keuzes te maken (wat doe je nu, wat kan later, etc.). Zo'n energieadvies helpt RVO ook in de uitvoering, bijvoorbeeld om te controleren of partijen geen subsidie aanvragen voor maatregelen die onder de Energiebesparingsplicht vallen. Deze controle kan RVO niet doen zonder het advies, want daarvoor moeten zij de energieverbruiken weten en de terugverdientijd van een maatregel.

Het verlengen van de duur van een energieadvies acht het ministerie niet wenselijk. Hoe ouder de adviezen hoe groter de kans dat deze niet meer actueel zijn voor het energieverbruik of de staat van het gebouw. Daarom is het goed om het advies iedere vier jaar te actualiseren.

Verder is bij de DUMAVA gekozen voor een systematiek waarin de aanvrager voorafgaand aan de werkzaamheden de subsidie aanvraagt. Het gaat immers vaak om grote bedragen, waar een bevoorschotting noodzakelijk is. Ook draagt het bij aan planvorming. Tot slot was gevraagd om flexibiliteit in het aangevraagde subsidiebudget. Dit is om financieel administratieve redenen niet mogelijk.

2.3 Uitvoeringstermijn

In meerdere reacties uit verschillende sectoren wordt aangegeven dat de uitvoeringstermijn krap is. De uitvoeringstermijn voor losse maatregelen is twee jaar en voor integrale verduurzaming drie jaar. Bij beide type werkzaamheden is uitstel van één jaar mogelijk. Er wordt aangegeven dat bij grotere projecten deze termijnen krap kunnen zijn, bijvoorbeeld omdat de voorbereiding tijd kost, er mogelijk aanbesteed moet worden en de uitvoering zelf tijd kost. Dat kan vertraging opleveren (zoals door netcongestie, levertijden van materialen, krappe bemensing etc.).

Reactie ministerie

Er is goed gekeken naar een eventuele verlenging van de uitvoeringstermijn. Hoewel we erkennen dat voor sommige grote projecten de uitvoeringstermijn krap kan zijn, kleven er ook belangrijke nadelen aan een verdere verlenging van de uitvoeringstermijn. De subsidie is namelijk beschikbaar gesteld met middelen uit het Klimaatfonds zodat de regeling tot 2030 opengesteld kan worden. Het is bedoeld ter ondersteuning van de Klimaatdoelen. Niet alleen de doelen in 2030, maar ook doelen die al voor 2030 gerealiseerd moeten worden, zoals de verplichting om jaarlijks 3% van de gebruiksoppervlakte van publiek vastgoed te verduurzamen naar een zeer hoog energieprestatieniveau. Verlenging van de uitvoeringstermijn zou betekenen dat het langer duurt voordat de subsidiemiddelen verantwoord kunnen worden. Het ministerie roept partijen daarom ook op om uitvoerbare projecten in te dienen. De afgelopen jaren is vaak in een (te) vroeg stadium van het project subsidie aangevraagd. Meerdere subsidieontvangers gaven aan dat zij daarna pas aan de slag gingen met de uitwerking van de plannen. Wanneer projecten aan de voorkant goed zijn voorbereid, is de kans groter dat activiteiten binnen de gestelde termijn uitgevoerd kunnen worden. Het beschikbare budget is nu ook groter dan in de beginfase van de regeling, zodat aanvragers minder snel het risico lopen met een uitgewerkt plan geen subsidie te krijgen.

2.4 Verdeelsleutel

Er wordt gevraagd of bij de behandeling van de aanvragen in plaats van het 'first come, first serve' principe een ander principe gehanteerd kan worden. De een vindt dat aanvragen beoordeeld moeten worden op efficiëntie (besparing per euro subsidie), de ander vindt dat kleinere organisaties voorrang moeten krijgen. Een enkeling geeft aan loting oneerlijk te vinden.

Reactie ministerie

Verschillende sectoren lijken een verdeelsleutel te willen die gunstig is voor de desbetreffende sector. Om te voorkomen dat de ene sector voorgetrokken wordt op de andere sector is gekozen voor het 'first come, first serve' principe. Zo heeft iedereen evenveel kansen, zeker wanneer er voldoende budget beschikbaar is (net als in 2024, toen loten niet nodig was).

2.5 Ondernemingen

Er wordt aangegeven dat de passages over ondernemingen die in aanmerking kunnen komen voor subsidie lastig zijn te doorgronden. Vanuit de zorg vraagt men of de 40% subsidie voor hoge energieprestaties ook beschikbaar kan komen voor grote ondernemingen.

Reactie ministerie

Om subsidie te geven voor investeringskosten van energiebesparende maatregelen voor ondernemingen maken we voor de subsidie voor integrale verduurzaming gebruik van artikel 38 bis van de AGVV. Daarin worden voorwaarden gesteld aan de subsidie. Grote ondernemingen mogen maximaal 30% van de kosten gesubsidieerd krijgen. Wel hebben we de passages over ondernemingen uitgebreid en kunnen aanvragers door middel van een vragenlijst op de website van RVO geholpen worden vast te stellen of ze invloed hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten (zo niet, dan is geen sprake van ongeoorloofde staatssteun). Alleen zuiver lokale ondernemingen hebben geen invloed op het handelsverkeer tussen de lidstaten. Ook is de de-minimisverordening toegepast om binnen de kaders van het staatssteunrecht onder voorwaarden subsidie te verlenen aan ondernemingen.

2.6 Netcongestie

Een van de andere onderwerpen in de internetconsultatie is netcongestie. Men geeft aan dat netcongestie vertraagt, maar dat gebouw eigenaren niet in staat zijn om dit zelf op te lossen. Er wordt gevraagd of (tijdelijke) oplossingen voor netcongestie subsidiabel kunnen zijn of om de inflatiekosten (prijsstijgingen van verduurzaming) te begroten die ontstaan door potentiële vertraging door netcongestie.

Reactie ministerie

Het ministerie realiseert zich dat netcongestie een knelpunt is. Wanneer er sprake is van netcongestie kan men toch altijd nog starten met verduurzamen door te isoleren. Isoleren kan altijd en helpt om de warmtebehoefte omlaag te brengen. Isoleren is een van de maatregelen in de DUMAVA. Ook andere maatregelen zijn mogelijk. Zo kan men bij het installeren van een installatie met zonnepanelen en een batterij hier ook direct peak shaving bij toepassen. Vanwege de beperkte middelen is een verdere uitbreiding van de Maatregelenlijst echter niet wenselijk. Voor initiatiefnemers is het dus van belang om te kijken wat er al kan binnen de bestaande aansluiting op het elektriciteitsnet. Wanneer de aansluiting moet worden verzwaaard is, is het van belang dat initiatiefnemers tijdig het gesprek met een netbeheerder aangaan. Zo kan gekeken worden wat wel mogelijk is en kunnen vervolgens uitvoerbare plannen ingediend ten behoeve van de DUMAVA.

2.7 Maatregelen

Er zijn veel reacties binnengekomen op de subsidiabele maatregelen. Zo wordt er gevraagd of het maximaal vermogen van zonnepanelen losgelaten kan worden en of het aansluiten van zonnepanelen op een grootverbruik aansluiting gesubsidieerd kan worden. Of een verzoek om batterij-opslag niet te subsidiëren omdat dit niet tot verduurzaming zou leiden. Ook wordt gevraagd of klimaatadaptieve en circulaire maatregelen gesubsidieerd kunnen worden.

Reactie ministerie

Het ministerie verhoogt het maximaal vermogen van zonnepanelen naar 100 kW, hoewel de voorwaarde voor het aansluiten op een kleinverbruik-aansluiting blijft staan. Voor grootverbruik met zonnepanelen is namelijk de SDE++ als subsidie beschikbaar. Dubbele subsidie met de DUMAVA is dan niet logisch. Ten aanzien van klimaatadaptieve en circulaire maatregelen wordt erkend dat dit een mooie toevoeging zou zijn aan de regeling, maar met de huidige middelen is het al complex om de doelen ten aanzien van energiebesparing te realiseren. Voor het complete overzicht van suggesties die worden overgenomen, verwijst het ministerie naar paragraaf 6.3.1 van het algemeen deel van de toelichting op de subsidieregeling.

2.8 Aftopping

Enkele reacties betreffen de aftopping bij integrale verduurzaming. Men geeft aan dat een aftopping op projectkosten in plaats van op subsidiabel bedrag tot een versobering leidt. Er wordt aangegeven dat een versobering van de subsidie niet overeenkomt met de gestegen prijzen. Ook wordt gevraagd of de kostenkengetallen van RVO actueel zijn. Men vraagt om een aanpassing van de aftopping of in enkele gevallen ook of de aftopping eruit gehaald kan worden. Een ander verzoek is of de aftopping verhoogd kan worden naar € 220.

Reactie ministerie

De aftopping is het maximumbedrag van projectkosten dat gesubsidieerd wordt bij integrale verduurzamingsprojecten (een maximaal bedrag voor projectkosten per m² gebruiksoppervlakte per labelsprong). Het is bedoeld om ervoor te zorgen dat de hoogte van de gemelde kosten voor integrale projecten reëel blijven. De aftopping heeft voor slechts een beperkt aantal projecten effect. Circa 75% van de projecten ondervindt geen nadeel van de aftopping. Daar komt bij dat de aftopping de regeling voor de uitvoeringsinstantie uitvoerbaarder maakt. Zo blijft de hoogte van de gemelde kosten reëel en gaan de doorlooptijden van de dossierafhandelingen naar beneden. Bovendien worden de administratieve lasten van de aanvrager beperkt, omdat discussies over in aanmerking komende kosten vermeden kunnen worden. Wel kunnen we de aftopping ophogen naar € 220 per vierkante meter per labelsprong om deels tegemoet te komen aan de binnengekomen reacties op dit onderwerp. Uit een analyse van RVO van de aanvragen in 2024 blijkt dat ruim 80% van de aanvragen onder dit bedrag valt.

In de regeling zijn overigens geen kostenkengetallen opgenomen. Wel gebruikt RVO kostenkengetallen als leidraad, maar het is geen formeel toetsingskader binnen de regeling.

2.9 Integrale verduurzaming

Sommige partijen geven aan dat het vereiste van minimaal drie labelsprongen niet altijd haalbaar is. Hierdoor komen zij niet in aanmerking voor subsidie voor integrale verduurzaming. Het laatste stuk verduurzaming, zoals de stap van A+ naar A+++ (hoge energieprestatie), brengt vaak ook de grootste investeringen met zich mee. Gevraagd wordt of de eis van drie labelsprongen losgelaten kan worden. Binnen de sector zorg wordt ook aangegeven dat deze eis lastig is omdat vaak slechts een deel van het gebouw verduurzaamd wordt, terwijl een energielabel voor het gehele gebouw wordt afgegeven. De zorg vraagt of energiebesparing per m² gebruikt kan worden in plaats van energielabelstappen in de verantwoording.

Reactie ministerie

De DUMAVA is een generieke regeling voor een brede doelgroep. Om het voor alle partijen uitvoerbaar te maken, is er gezocht naar een systematiek die voor de meeste organisaties werkt. Een verantwoording via energielabels is een middel dat gecertificeerd en controleerbaar is. Dit maakt het een objectief en betrouwbaar middel. Een verantwoording op basis van energiebesparing is complexer. Wat is dan een eerlijke norm voor alle sectoren? Hoe toets je hierop? Om die reden wordt dit punt niet aangepast.

3. Aandachtspunten voor de portefeuillesubsidie

Op deze consultatievraag zijn weinig reacties binnengekomen. Eén partij geeft aan het een goed idee te vinden.

4. Aandachtspunten amateursport

Er is een aantal reacties binnengekomen over de verbreding van de DUMAVA voor sport. Er wordt gevraagd of scouting onder amateursport valt. Er wordt aandacht gevraagd voor de definitie van sportaccommodatie. Zo is het onduidelijk of sportveldverlichting en zonnewarmtecollectoren onder sportvelden meegenomen mogen worden en welk type eigenaren in aanmerking komt. Ook wordt gevraagd of er budget geormerkt kan worden voor sport.

Reactie ministerie

De definitie van sportaccommodatie is aangepast. Ook is in de toelichting een en ander verduidelijkt. Ten aanzien van een specifiek budget voor de sport wordt opgemerkt dat geormerkt geld in de DUMAVA onwenselijk is, omdat dit de kans vergroot op restbudgetten (onderuitputting). Dit is geen efficiënte manier om een regeling uit te voeren. Ook creëert het een rechtsongelijkheid richting andere eigenaren van maatschappelijk vastgoed, zoals buurthuizen, scholen, gehandicaptenzorg, etc. In een reactie wordt verwezen naar het budget voor scholen. Dit was éénmalig (in 2024) vanwege een amendement van de Tweede Kamer. Het geld is niet opgemaakt en vanwege het schot kon het niet ten goede komen aan andere eigenaren.